

Závěrečná zpráva o hodnocení doktorských studijních programů na Fakultě pedagogické Západočeské univerzity v Plzni

únor 2013

Úvod

Akreditační komise (dále jen AK) rozhodla na svém zasedání ve dnech 13.-15. září 2010, že bude v souladu s § 84 odst. 1 písmeno a) zákona č. 111/1998 S. o vysokých školách a o změnách a doplnění dalších zákonů (Zákon o vysokých školách), provedeno hodnocení doktorských studijních programů.

Pro hodnocení doktorských programů na Fakultě pedagogické Západočeské univerzity v Plzni (dále jen FPE ZČU) jmenovala AK účelovou pracovní skupinu (dále ÚPS) ve složení: prof. PaedDr. Iva Stuchlíková, CSc. (předsedkyně), prof. RNDr. Pavel Höschl, DrSc. (člen AK), prof. PhDr. Petr Kyloušek, CSc. (člen AK), prof. PhDr. Jiří Mareš, CSc. (Lékařská fakulta UK v Hradci Králové).

AK vycházela ze sebehodnotící zprávy fakulty, dalších materiálů zpracovaných a předložených fakultou (kompletní dokumentace k doktorskému studiu, seznamy publikační činnosti doktorandů, doklady o průběžném hodnocení doktorandů, doklady o absolventech doktorského studia, doklady o doktorandech, kteří studium nedokončili), dále z veřejně dostupných informací a konečně z poznatků získaných při hodnotící návštěvě, která se uskutečnila dne 12. 11. 2012.

Za účelovou pracovní skupinu se návštěvy zúčastnili: prof. RNDr. Pavel Höschl, DrSc. a prof. PhDr. Jiří Mareš, CSc.

Za FPE ZČU se jednání zúčastnili: doc. PaedDr. Jana Coufalová, CSc. (děkanka), PhDr. Jana Vaňková (proděkanka), doc. Dr. Ing. Karel Rauner, CSc. (garant oboru Teorie vzdělávání ve fyzice), doc. Ing. Václav Vrbík, CSc. (garant oboru Informační a komunikační technologie ve vzdělávání), prof. PhDr. Viktor Viktora, CSc. (garant oboru Teorie vzdělávání v bohemistice).

Charakteristika doktorského studia na FPE ZČU

FPE ZČU má akreditován 1 doktorský studijní program, který má 3 studijní obory v prezenční i kombinované formě (viz tab. 1).

Tab. 1 Akreditované studijní programy na FPE ZČU v Plzni

Doktorský studijní program	Doktorský studijní obor	Standardní doba studia	Aktuální počet studentů (P/K)	Platnost akreditace
Specializace v pedagogice	Teorie vzdělávání ve fyzice	3 roky	8/13	31. 10. 2016
	Informační a komunikační technologie ve vzdělávání	3 roky	6/12	31. 12. 2015
	Teorie vzdělávání v bohemistice	3 roky	5/12	31. 12. 2014

Obor *Teorie vzdělávání ve fyzice* je realizován v konsorciu tří pracovišť (Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, Přírodovědecká fakulta Ostravské univerzity v Ostravě a Fakulta pedagogická Západočeské univerzity v Plzni). V průběhu uskutečňování doktorského studijního programu se původní samostatná katedra obecné fyziky stala součástí nové sloučené Katedry matematiky, fyziky a technické výchovy (KMT).

Obor *Informační a komunikační technologie ve vzdělávání* je realizován v konsorciu čtyř pracovišť (Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, Fakulta pedagogická ZČU v Plzni).

Obor *Teorie vzdělávání v bohemistice* jako jediný má samostatnou akreditaci udělenou Fakultě pedagogické ZČU.

Výzkumná činnost

Teorie vzdělávání ve fyzice. V letech 2007-2009 získalo pracoviště 5 projektů MŠMT. Po roce 2009 nezískalo pracoviště vlastní výzkumný projekt.

Informační a komunikační technologie ve vzdělávání. Katedra byla v r. 2009-2011 spoluřešitelem výzkumného projektu GA ČR Evaluace e-Learningu – systémový přístup. V současné době je spoluřešitelem projektu ESF Inovace doktorského studijního programu "ICT ve vzdělávání" (2011–2013). V obou případech jde o spoluřešitelství v rámci konsorcia čtyř výše uvedených fakult.

Teorie vzdělávání v bohemistice. V letech 2011-2012 řešilo pracoviště projekt ESF - Dějiny a literatura po roce 1945.

Akademičtí pracovníci

Teorie vzdělávání ve fyzice. Školiteli jsou jednak pracovníci katedry matematiky, fyziky a technické výchovy FPE ZČU, jednak pracovníci FAV ZČU a v poslední době i vědečtí pracovníci Ústavu nových technologií NTC (vysokoškolský výzkumný ústav ZČU). Z 8 školitelů je většina pracovníky Fakulty pedagogické ZČU. Počet doktorandů připadajících na jednoho školitele se pohybuje od 2 do 7, což je při množství studentů přerušujících studium přijatelné. Kvalita práce školitelů není zatím systematicky hodnocena. Výběr oponentů disertačních prací a kvalita posudků jsou v pořádku.

Problémem pracoviště je věková struktura a tím do budoucna i kvalifikační struktura pracoviště.

Informační a komunikační technologie ve vzdělávání. Školiteli jsou jednak pracovníci Katedry výpočetní a didaktické techniky FPE ZČU, jednak pracovníci FAV ZČU a EKF ZČU. Z 6 plzeňských školitelů jsou 3 z Pedagogické fakulty. Na jednoho školitele připadají většinou 2–3 studenti. Existuje ale výjimka – 6 studentů na jednoho školitele. Kvalita práce školitelů nebyla dosud pravidelně a systematicky hodnocena. Oponenty jsou docenti a profesori mimo mateřské pracoviště. Výběr oponentů disertačních prací a kvalita posudků jsou v pořádku.

Problémem pracoviště je kvalifikační struktura pracoviště.

Teorie vzdělávání v bohemistice. Školiteli jsou jednak pracovníci Katedry českého jazyka a literatury FPE ZČU, jednak pracovníci UK Praha a UJEP Ústí nad Labem. Ze 6 školitelů jsou 4 z Pedagogické fakulty. Počet doktorandů připadajících na jednoho školitele se pohybuje od 1 do 5; nejčastěji školitel vede 3 doktorandy, což je přijatelný počet. Kvalita

práce školitelů není zatím systematicky hodnocena. Výběr oponentů disertačních prací a kvalita posudků jsou v pořádku.

Problémem pracoviště (vzhledem k věkové struktuře) může být v dohledné budoucnosti kvalifikační struktura pracoviště.

Předpisy, dokumentace

Obecně lze konstatovat, že FPE ZČU dbá na kvalitní dokumentování doktorského studia. AK neshledala žádné nedostatky.

Nároky na práci doktorandů se v jednotlivých oborech poněkud liší, což je dáno charakterem oboru.

Teorie vzdělávání ve fyzice. Pro jednotlivé roky studia nejsou stanovena striktní pravidla toho, co musí doktorand splnit, pokud jde o publikace a účast na konferencích, ale existují celkové požadavky na publikační výstupy a aktivní účast na konferencích pro každého doktoranda, jejichž splnění se kontroluje ke konci studia. Studenti prezenčního studia mají povinnost zapojit se do výuky.

Informační a komunikační technologie ve vzdělávání. Doktorand má stanoveny povinnosti pro jednotlivé roky i minimální publikační aj. standardy. Na dodržování minimálních standardů dbá společná oborová rada konsorcia čtyř fakult, která kvalitu studia a dodržování pravidel pravidelně vyhodnocuje na společných jednáních. Doktorandi jsou zapojováni také do výuky.

Teorie vzdělávání v bohemistice. Pro jednotlivé roky studia nejsou stanovena striktní pravidla toho, co musí doktorand splnit, pokud jde o publikace a účast na konferencích, ale existují celkové požadavky na publikační výstupy a aktivní účast na konferencích pro každého doktoranda, jejichž splnění se kontroluje ke konci studia.

Studenti

Teorie vzdělávání ve fyzice. Zájemci o studium jsou různí: dominují absolventi studia Učitelství fyziky pro ZŠ či SŠ, ale přicházejí i inženýři, kteří vyučují na školách, vyskytl se i lékař. Obvyklá délka studia je 4 a více let. Nároky na doktorandy jsou vysoké, za posledních 5 let studium nedokončilo 15 studentů.

Mobilita doktorandů studujících v *prezenčním* studiu je vysoká (41 účastí na zahraničních konferencích, 17 stáží na zahraničních univerzitách a ústavech). U doktorandů v *kombinované* formě studia je to pochopitelně méně (5 účastí na zahraničních konferencích, 4 zahraniční stáže). Jedná se o tyto země: Německo, Rakousko, Francie, Velká Británie. Specifikem je, že všichni doktorandi absolvují půlroční stáž na univerzitě v Erlangenu (účast na přednáškách, možnost plnit vybrané zápočty a zkoušky). Osvědčila se spolupráce s FAV ZČU (student si může v rámci povinně volitelných předmětů zvolit ty disciplíny, které se váží k tématu jeho práce).

Materiální podmínky pro práci doktorandů jsou velmi dobré, katedra má zrekonstruovaná a nově vybavená experimentální pracoviště. Studenti mají přístup do všech univerzitních databází.

Informační a komunikační technologie ve vzdělávání. Zájemci o studium pocházejí většinou z řad absolventů oborů Učitelství informatiky pro SŠ a Učitelství informatiky pro ZŠ uskutečňovaných na FPE ZČU, dále z vysokoškolských učitelů Jihočeské univerzity

v Českých Budějovicích a Univerzity Jana E. Purkyně v Ústí nad Labem. Obvyklá délka studia je 4 a více let.

Zajištění srovnatelné úrovně uskutečňování doktorského studia na partnerských pracovištích FPE ZČU je realizováno mj. tím, že studenti absolvují minimálně jeden předmět na jiném než mateřském pracovišti. Dále absolvují tři povinná společná soustředění a každé pracoviště pravidelně podle předem stanoveného harmonogramu deleguje svoje zástupce do komisí na partnerských pracovištích. Zahraniční stáže probíhají pravidelně na univerzitách v Nitře a v Bratislavě.

Materiální podmínky pro práci doktorandů jsou velmi dobré. Každý student doktorského studijního oboru má své pracovní místo, osobní počítač a přístup do všech univerzitních databází.

Teorie vzdělávání v bohemistice. Zájemci o studium pocházejí většinou z řad absolventů oborů Učitelství českého jazyka pro SŠ a Učitelství českého jazyka pro ZŠ uskutečňovaných na FPE ZČU. Přicházejí však také absolventi z jiných vysokých škol (Praha, České Budějovice, Pardubice, Hradec Králové, Univerzita ve Vilniusu). Mezi studenty byli i čtyři zaměstnanci FPE ZČU. Katedra respektovala doporučení AK nepřijímat nové studenty do té doby, než budou obhájeny první disertační práce. Úspěšné obhajoby tří disertací proběhly v listopadu 2012. Obvyklá délka studia je 4 a více let.

Předpokládá se, že do studia budou nově přijímáni nejvýše 3–4 studenti ročně. Za posledních 5 let absolvovalo zahraniční stáže 6 studentů (z celkového počtu 17 studentů) a to v rozsahu od 2 týdnů do jednoho roku (Švýcarsko, Belgie, Dánsko, Polsko, Ukrajina). Doktorandi jsou mj. zapojováni také do výuky vysokoškolských studentů. Osvědčila se spolupráce s FF ZČU, zejména zajišťováním výuky filozofie pro doktorandy.

Materiální podmínky pro práci doktorandů jsou velmi dobré. Každý student doktorského studijního oboru má své pracovní místo, osobní počítač a přístup do všech univerzitních databází.

Výzkumná a publikační činnost doktorandů

Teorie vzdělávání ve fyzice. Doktorand musí během studia vystoupit alespoň na jedné domácí konferenci a na jedné mezinárodní konferenci, publikovat 5 předepsaných publikací. Existuje i mezioborová spolupráce (se studenty oboru Informační a komunikační technologie ve vzdělávání FPE ZČU a doktorandy FAV ZČU). Byl uskutečněn společný výzkumný projekt, v jehož rámci doktorandi obou fakult spolupracovali na řešení oborově didaktických problémů.

Informační a komunikační technologie ve vzdělávání. Doktorand musí během studia vystoupit alespoň na jedné domácí konferenci a na jedné mezinárodní konferenci, publikovat alespoň jeden příspěvek v některém odborném časopisu, dále příspěvek v mezinárodním vědeckém časopisu či ve sborníku z mezinárodní vědecké konference. Anebo jejich ekvivalent, např. kapitolu v recenzované knize určené pro mezinárodní publikum. Doktorandi se dle možností zapojují do výzkumné práce mateřského pracoviště. V současné době se podílejí na řešení celofakultního projektu ESF zaměřeného na výuku přírodních věd *Rozvoj experimentální výuky environmentálních programů ZŠ a SŠ*.

Teorie vzdělávání v bohemistice. Doktorand musí během studia vystoupit na vědecké konferenci s mezinárodní účastí a publikovat minimálně dva texty v recenzovaných odborných časopisech. Doktorandi se zapojují do výzkumné práce mateřského pracoviště. V současné době jsou spolu se svými školiteli zapojeni do řešení tří fakultních projektů SGS –

Studentské grantové soutěže: *Vývojové tendence staré češtiny v rukopisech Dalimilovy kroniky, Vybraná latinská terminologie a interpretace nejstarší české hagiografie a historiografie, Využití diachronního přístupu k jazyku při rozvíjení tvořivosti žáků.*

Závěry

AK konstatuje, že doktorské studium na FPE ZČU má krátkou tradici a teprve nedávno ukončili studium v každém ze tří hodnocených oborů první absolventi. Na fakultě je zavedena kontrola kvality práce doktorandů; bude třeba důsledně sledovat a vyhodnocovat i kvalitu práce školitelů. Při uskutečňování doktorských studijních programů se objevují problémy obecnějšího rázu, které vyžadují systémové řešení (jsou konkretizovány v doporučeních).

Doporučení

1. U všech tří oborů bude třeba dál zlepšovat kvalifikační strukturu školicího pracoviště FPE ZČU.
2. U všech tří oborů bude třeba zvyšovat nároky na vědeckou a publikační aktivitu *všech* pracovníků školicích pracovišť FPE ZČU.
3. Vědecko-výzkumná aktivita školicích pracovišť je zatím zaměřena spíše na aplikační projekty. Bude třeba posílit *výzkumné* zaměření projektů.
4. Ve fakultních předpisech je třeba lépe konkretizovat po kvalitativní i kvantitativní stránce výstupní požadavky na studenta doktorského studia. Stanovit minimální požadavky na studentovu aktivní účast na konferencích (domácích, zahraničních), na typ publikovaných prací (článek v časopise s IF, článek v časopise indexovaném v databázích typu SCOPUS, článek v časopise zařazeném na seznam Rady vlády atd.), žánr publikace (původní výzkumná práce apod.). V případě, kdy by šlo o větší počet autorů, konkretizovat i to, která publikace bude doktorandovi uznána jako klíčová vzhledem k pořadí autorů.

Kontrola plnění závěrů a doporučení

AK žádá u studijních oborů *Teorie vzdělávání v bohemistice, Teorie vzdělávání ve fyzice, Informační a komunikační technologie ve vzdělávání* předložení kontrolní zprávy o naplňování uvedených doporučení ke dni 31.12.2014.